

PROTOCOL DE LA FACULTAT DE DRET DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA PER A LA PREVENCIÓ, DETECCIÓ I ACTUACIÓ CONTRA LES SITUACIONS D'ASSETJAMENT SEXUAL I PER RAÓ DE SEXE O ORIENTACIÓ SEXUAL

I.- DECLARACIÓ DE PRINCIPIS I OBJECTIUS DEL PROTOCOL

Les Universitats catalanes tenen com a un dels seus objectius fonamentals transmetre els valors cívics i socials propis d'una societat democràtica (art.3 LUC) i han de ser un referent social en el respecte efectiu i real dels drets fonamentals. La Universitat ha de preveure i eradicar les situacions d'assetjament sexual o assetjament per raó de sexe per tal d'avançar en la participació plena dels membres de la comunitat universitària en l'activitat acadèmica i alhora garantir una convivència respectuosa entre ells.

La Universitat ha de preservar el drets de les persones involucrades en aquests tipus de situacions, entre d'altres, el dret a la dignitat i al lliure desenvolupament de la personalitat; el dret a la integritat física i moral de les persones, el dret a la no discriminació per raó de gènere o cap circumstància personal o social, el dret a la intimitat i a l'honor, regulats per la normativa internacional, la Constitució Espanyola, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i les lleis.

En els seus Estatuts la Universitat de Barcelona es compromet a garantir el "*respecte a la dignitat de les persones en el desenvolupament de les seves activitats*", tot assumint la defensa de la seguretat i la integritat de les persones en l'exercici d'aquestes tasques (art. 4.2).

Igualment la Universitat de Barcelona ha de vetllar perquè totes les persones membres de la comunitat universitària respectin i facin seus els valors identitaris de la UB que són els de "llibertat, democràcia, justícia, igualtat i solidaritat" (art. 4.1).

La violència de gènere està present en tots els àmbits de la vida social i l'àmbit universitari no és una excepció. Nombrosos estudis i enquestes realitzats en Universitats americanes mostren que més d'una quarta part de les dones universitàries enquestades han patit o pateixen alguna expressió de violència de gènere a la Universitat¹. Aquestes situacions no surten a la llum donat que sovint les persones afectades no identifiquen aquestes conductes com situacions de violència de gènere; tenen sentiments de culpabilitat al respecte o bé no es decideixen a denunciar per por a possibles represàlies. En resposta a aquestes situacions nombroses Universitats de prestigi internacional americanes i europees han adoptat mesures per tal de prevenir i solucionar aquests conflictes². En un projecte de recerca sobre Violència de Gènere en l'àmbit universitari³ portat a terme per investigadors/es de les Universitats catalanes es va posar de manifest que el 14% de les estudiants enquestades coneixien alguna situació de violència de gènere que havia succeït a la universitat o entre persones de l'àmbit universitari. En canvi fins a un 98% de les dones enquestades desconeixia si la seva Universitat disposava d'un servei d'atenció en cas de ser víctima de violència gènere.

Amb el present protocol sobre la prevenció, detecció i actuació contra les situacions d'assetjament sexual i per raó de sexe, la Facultat de Dret vol avançar en el seu compromís en la eradicació de la violència de gènere en l'àmbit universitari. La Facultat de Dret no admetrà ni considerarà justificades en cap cas les conductes d'assetjament sexual o d'assetjament per raó de sexe que es produeixin entre persones que estudien o treballen a la Facultat de Dret.

Aquest instrument cal situar-lo en el marc d'una política universitària més ampla de lluita contra la violència de gènere en els termes previstos en el pla d'igualtat de la Universitat de Barcelona. Una política efectiva per a eradicar aquestes conductes requereix adoptar alhora altres mesures de caràcter preventiu: per exemple, mitjançant l'adopció de mesures preventives de salut laboral específiques pels riscos psicosocials; activitats formatives; campanyes de sensibilització, etc.

¹ Cfr. "*Informe Violències de gènere en l'àmbit universitari? Realitats, formes i superació*", Investigadora principal Dra. Rosa Valls, http://www.pcb.ub.es/crea/pdf/Violencia_de_Genere_Universitats_Catalanes.pdf

² Entre elles, es poden destacar les de Harvard, Stanford i la UCLA.

³ "*Informe Violències de gènere en l'àmbit universitari? Realitats, formes i superació*", Investigadora principal Dra. Rosa Valls, http://www.pcb.ub.es/crea/pdf/Violencia_de_Genere_Universitats_Catalanes.pdf

Resulta primordial que la Facultat de Dret fomenti la vessant preventiva d'aquest tipus de violència a través de la seva tasca educativa i de sensibilització tot integrant en els seus plans d'estudis i mitjançant altres activitats formatives els valors d'igualtat, la lluita contra els comportaments sexistes i els estereotips socials que produeixen desigualtats entre dones i homes tal com preveu l'art. 25 de la Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva entre dones i homes i l'art. 17 de la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista.

Aquest protocol ha de servir per prevenir, identificar i donar resposta a les conductes d'assetjament sexual i d'assetjament per raó de sexe així com per a aclarir els models d'actuació i les competències de les persones i/o òrgans implicats quan es detectin aquestes situacions a la Facultat de Dret, sens perjudici de les actuacions que es puguin emprendre en d'altres àmbits.

Principis d'actuació

Els principis que han de regir aquesta davant de les situacions d'assetjament sexual i assetjament per raó de sexe són: la informació, la prevenció d'aquest tipus de conductes, la promptitud i agilitat en la resolució del conflicte, el respecte de la confidencialitat, la presumpció de la innocència i l'eliminació de les conseqüències negatives derivades d'aquest tipus de conducta.

Aquest procediment ha de garantir a més el dret a la indemnitat de manera que es prohibeix qualsevol tracte advers o efecte negatiu sobre la persona com a conseqüència de la presentació de la queixa o denúncia per raó d'assetjament.

Objectius:

- Sensibilitzar a les persones membres de la Facultat, especialment les dones que cap tipus de violència és justificat ni és tolerable.
- Facilitar la denúncia d'aquest tipus de situacions d'abús de poder, tot respectant el principi de presumpció d'innocència.
- Creació de procediments àgils d'intervenció.
- Obtenir informació que ajudi a detectar possibles riscos d'assetjament i prevenir-los en el futur.

II.- DEFINICIÓ DE LA CONDUCTA D'ASSETJAMENT I ÀMBIT D'APLICACIÓ

Definició i exemples de conductes d'assetjament

S'entén per assetjament sexual qualsevol comportament verbal o físic d'índole sexual no desitjat i que produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una persona o de crear-li un entorn laboral o d'aprenentatge intimidant, hostil, degradant, ofensiu o molest.

Totes aquestes conductes són una forma d'abús que s'exerceix des d'una percepció de poder psíquic o físic respecte a la persona assetjada i que es pot donar en qualsevol àmbit de relació entre persones (educatiu, acadèmic, laboral) sense que necessàriament existeixi una superioritat jeràrquica. En aquest sentit l'assetjament sexual pot afectar a qualsevol col·lectiu de la comunitat universitària.

Ara bé l'assetjament sexual serà especialment greu quan es doni entre el professorat i l'alumnat o entre una persona superior jeràrquica i una altra subordinada donat el poder que tenen aquestes persones derivat de la seva posició de supremacia davant de la persona afectada i la seva capacitat d'incidència en les seves trajectòries d'estudis, professionals i acadèmiques.

L'assetjament per raó de sexe u orientació sexual són situacions on es produeix un comportament no desitjat relacionat amb el sexe o l'orientació sexual d'una persona, amb l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una persona o de crear-li un entorn laboral o d'aprenentatge intimidant, hostil, degradant, ofensiu o molest (art. 5 de la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, art. 7 de la Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes i art. 2 de la Directiva 2006/54/CE, de 5 de juliol, relativa a l'aplicació del principi d'igualtat d'oportunitats i igualtat de tracte entre homes i dones en ocupació).

Aquestes conductes poden ser reiterades o bé que per la seva gravetat es donin només en una sola ocasió. A tall d'exemple aquestes poden consistir en:

Comentaris verbals o escrits reiterats com poden ser:

- a) Insinuacions sexuals així com a comentaris de naturalesa sexual sobre la roba, el cos o les activitats sexuals de la persona.
- b) Fer comentaris denigrants u obscens de caràcter sexista o per raó d'orientació sexual.
- c) Oferir o fer pressió per concretar cites compromeses o trobades sexuals en l'entorn universitari o fora d'aquest.
- d) Demandes de favors sexuals.
- e) Escriure cartes, notes o missatges de correu electrònic de contingut sexual o de caràcter ofensiu.

Conductes físiques d'assetjament com poden ser:

- e) Arraconar, buscar deliberadament quedar-se a soles amb la persona de forma innecessària.
- f) El contacte físic deliberat i no sol·licitat.
- g) Tocar intencionadament les parts sexuals del cos.
- h) Mantenir relacions sexuals sota pressió o coacció.

Àmbit d'aplicació

Aquest protocol s'aplica a totes les persones membres de la Facultat de Dret i a tots els ensenyaments impartits en aquesta. En són membres (art. 2 del Reglament de la Facultat de Dret):

- a) el personal acadèmic, docent i investigador adscrit,
- b) l'alumnat adscrit, i
- c) el personal d'administració i serveis adscrit.

Igualment s'aplicarà al personal docent i investigador així com l'alumnat que encara que no estiguin adscrits al centre- participi en cursos, seminaris o altres programes i accions formatives de la Facultat.

Les empreses externes contractades per la Facultat de Dret seran informades de l'existència d'aquest protocol.

Quan es produeixi un cas d'assetjament entre persones membres de la Facultat de Dret i personal d'empreses externes contractades, s'aplicaran els mecanismes de coordinació empresarial d'acord amb la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals. Hi haurà, per tant, una comunicació recíproca del cas, a fi de que cadascuna de les parts hi apliqui el respectiu procediment i executi les mesures preventives i correctores que consideri convenientes. Les actuacions previstes en aquest protocol es prendran sens perjudici de les accions que es prenguin en d'altres àmbits.

III. TRAMITACIÓ INICIAL DE LES QUEIXES

a) Persones legitimades per a presentar queixes

La presentació de la queixa pot provenir:

- (a) De la persona o persones afectades.
- (b) De persones que tenen responsabilitats acadèmiques i administratives a la Facultat (caps d'estudis, directors i directores, secretaris i secretaries de departament, cap de secretaria, administrador o administradora de centre, membres de l'equip de govern de la Facultat, tutors i tutores acadèmics, Defensor i Defensora de l'Estudiant de la Facultat, etc).

c) De terceres persones que hagin tingut coneixement directe o indirecte d'aquesta conducta.

En el cas de que la queixa no la presenti directament la persona afectada s'haurà d'incloure el seu consentiment exprés i informat per iniciar les actuacions d'aquest protocol.

Només en supòsits d'especial gravetat o quan hi hagi més d'una presumpta víctima d'assetjament per part d'una persona no serà necessari el consentiment de les persones afectades.

b) Presentació de la queixa

Les queixes es podran presentar per qualsevol dels mitjans habilitats per la Facultat de Dret per a la presentació de queixes. Ara bé, donades les característiques especials que es donen a les situacions d'assetjament, les queixes que puguin tenir a veure amb situacions d'assetjament es podran presentar també davant:

- la Unitat per a la prevenció i eradicació de l'assetjament sexual de la Facultat de Dret.
- la Unitat d'Igualtat de la Universitat de Barcelona.

IV. GARANTIES DE CONFIDENCIALITAT

Totes les consultes o queixes que es tramitin sobre possibles situacions d'assetjament estaran protegides pel principi de confidencialitat.

Es preservarà l'anomiat de les persones afectades. Les persones que participin en el procediment previst en el protocol, ja sigui com instructores, assessores o en condició de testimonis, tenen la obligació de no parlar sobre aquest assumpte per tal de preservar la privacitat de les persones implicades. Igualment les persones que presentin la queixa, les persones afectades així com les persones acusades haurien de mantenir la confidencialitat del cas.

Tota la informació relativa a les queixes en matèria d'assetjament sexual o d'assetjament per raó de sexe es tractaran de manera que es protegeixi el dret a la intimitat de totes les persones implicades. Està prohibida la difusió dels documents relacionats amb la denuncia o amb la investigació salvant que aquests siguin necessaris per a iniciar una queixa o un procediment judicial o administratiu i, en tot cas, la seva circulació quedarà limitada a aquests àmbits.

V. LA UNITAT PER A LA PREVENCIÓ I ERADICACIÓ DE L'ASSETJAMENT SEXUAL

La Unitat per a la prevenció i eradicació de l'assetjament sexual a la Facultat de Dret estarà format per l'administrador o l'administradora de la Facultat, pel president o presidenta de la Comissió d'Igualtat i pel secretari o secretària de la Facultat.

En cas que es pugui derivar un conflicte d'interessos entre alguna persona membre de la unitat esmentada i les parts implicades en la queixa, d'acord amb les causes previstes en els arts. 28 i 29 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, aquest s'haurà d'abstenir de continuar en el procediment i haurà de ser substituït per una persona membre de l'equip de govern de la Facultat.

Un cop presentada la queixa, ja sigui pels mitjans ordinaris, ja sigui directament a la Unitat per a la prevenció i eradicació de l'assetjament sexual, serà la unitat l'encarregada de procedir a interessar-se per la situació i proposar a la major brevetat possible les actuacions pertinents.

En cas que es tracti d'una situació incipient d'assetjament que no reuneixi prou gravetat (per exemple comentaris o bromes ofensives de caire sexual), i sempre amb el consentiment de la persona presumptament afectada per l'assetjament, la Unitat per a la prevenció i eradicació de l'assetjament sexual farà les tasques pertinents per tal d'aclarir o bé resoldre el conflicte de manera informal.

En la resta de supòsits d'assetjament i en el cas de que el procediment de resolució ràpida no porti a un resultat satisfactori, la Unitat per a la prevenció i eradicació de l'assetjament sexual haurà de trametre la queixa al Deganat de la Facultat el qual iniciarà les actuacions legals i administratives que corresponguin, incloses, si escau, les administratives sancionadores.

El recurs a aquest Protocol és compatible amb la interposició de denúncies policials o bé de les accions administratives i judicials corresponents.

VI. LES PERSONES DE REFERÈNCIA

La Junta de la Facultat nomenarà, dues persones de referència, una dona i un home, les quals s'encarregaran de col·laborar amb la Unitat per a la prevenció i eradicació de l'assetjament sexual i amb el Deganat.

Les persones de referència poden ser consultades sobre qualsevol dubte en matèria d'assetjament sexual i per raó de sexe a la Facultat. Poden assessorar a les persones que plantegin queixes sobre la naturalesa de la conducta denunciada i informar, en el seu cas, sobre les vies de reacció i les institucions que poden atendre el seu cas.

Igualment tant la Unitat per a la prevenció i eradicació de l'assetjament sexual com el Deganat, en el seu cas, podran demanar assessorament a les persones de referència per raó de coneixement sobre la matèria i/o experiència o a altres organismes universitaris existents en matèria igualtat.

Les persones de referència seran persones amb formació prèvia en temes d'assetjament. El nom i les dades de contactes d'aquestes persones hauran de figurar en un lloc destacat a la web de la Facultat conforme a allò previst en matèria de difusió del protocol.

VII. MESURES CAUTELARS I REPARADORES

Sens perjudici d'allò previst en la normativa administrativa sancionadora, el Deganat dintre de les seves competències adoptarà les mesures adequades per tal de garantir la finalització de l'assetjament, la no reiteració d'aquesta conducta i els drets de les parts implicades.

Cautelament es podran adoptar mesures que apartin o evitin el contacte i/o la dependència acadèmica i/o orgànica entre la persona afectada i la persona acusada.

VIII. TERMINI DE RESOLUCIÓ

Els tràmits previstos en aquest Protocol hauran de ser resolts amb la màxima celeritat. El termini entre la presentació de la queixa i la resolució d'aquesta no podrà superar els 30 dies naturals, a no ser que concorrin causes excepcionals que ho justifiquin.

IX. QÜESTIONS RELATIVES A L'APLICACIÓ, DIFUSIÓ I AVALUACIÓ DEL PROTOCOL

Difusió del protocol i d'altres polítiques preventives.

Els membres de la Facultat hauran de ser informats sobre l'existència del Protocol i del seu contingut.

Aquest Protocol haurà de figurar en un lloc destacat al web de la Facultat.

La Comissió de la Igualtat de la Facultat haurà de realitzar activitats de sensibilització en matèria d'assetjament sexual i assetjament per raó de sexe.

Revisió i avaluació del protocol

Un cop aprovat el protocol, aquest podrà ser objecte de modificació per tal de millorar la seva eficàcia. Igualment haurà de ser reformat en cas que sigui necessari per tal d'adaptar-se a la normativa i a las polítiques de la Universitat.

Cada dos any la Unitat remetrà un informe al Deganat sobre la activitat duta a terme mantenint, en tot cas, la confidencialitat de les persones afectades.